

Васильєва Г.Ю.
Міжнародний гуманітарний університет

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ІМУНІТЕТІВ І ПРИВІЛЕЇВ КОНСУЛЬСЬКИХ ПОСАДОВИХ ОСІБ

Віденська конвенція 1963 р. говорить: «Консульська посадова особа означає будь — яку особу, включаючи голову консульської установи, якому доручено в цій якості виконання консульських функцій». До цієї категорії осіб відносяться: генеральний консул, консул, віце-консул, консульський агент, проконсул і консульський стажист.

Для нормального виконання своїх функцій консульські посадові особи наділяються імунітетами і привілеями, що зазначені у Віденській конвенції 1963 р. і в двосторонніх консульських конвенціях. Порівняльний аналіз Віденської конвенції 1963 р. і двосторонніх консульських конвенцій показує, що між ними є безліч розбіжностей, особливо в тому, що стосується імунітетів і привілеїв консульських посадових осіб.

Розглянемо дану проблему більш докладно. Віденська конвенція 1963 р., надаючи консульським посадовим особам, імунітет від юрисдикції, визначає: «Консульські посадові особи не підлягають юрисдикції судових чи адміністративних органів держави перебування у відношенні дій, чинених ними при виконанні консульських функцій». Це значить, що консульські посадові особи наділені імунітетами, що носять функціональний, службовий характер. Надання службового імунітету означає, що особа, що користується ним, звільняється від карної, цивільної й адміністративної юрисдикції держави перебування у відношенні дій, вчинених під час виконання службових обов'язків. І тут виникає проблема, невизначеність поняття «дії, вчинені при виконанні консульських функцій». У зв'язку з цим на практиці нерідко виникають труднощі у з'ясуванні того, чи знаходилася дана особа в момент, злочину при виконанні своїх службових обов'язків чи ні. Не менші труднощі виникають і в питанні про те, хто правомірний, вирішувати цю проблему: держава перебування чи направляюча держава. Аналіз доктрини міжнародного права, договірних і законодавчих норм, практики держав показує відсутність універсального вирішення проблеми службового імунітету. На практиці вирішення даного питання, нерідко викликають розбіжності і конфліктні ситуації у відносинах між державою, яка скеровує і країною перебування. Більшість вважає, що цими повноваженнями повинен бути наділений суд країни перебування. В більшості випадків Міністерство закордонних справ звертається до відповідної консульської установи дипломатичного представництва з запитом була чи не була дана особа в момент здійснення правопорушення під час виконання службових обов'язків. Природно, у всіх випадках, іноді навіть усупереч здоровому глузду, відповідали позитивно, і питання про можливу кримінальну відповідальність знімалося. У Віденській конвенції 1963 р. говориться: «Консульські посадові особи не підлягають ні арешту, ні поперед-

ньому ув'язненню, інакше на підставі постанови компетентної судової влади у випадку здійснення тяжких злочинів. А також не підлягають ніяким іншим формам обмежень власної волі, інакше щодо виконання судових постанов, що вступили в закону силу».

Говорячи про консульські імунітети і привілеї, слід зазначити, що дану проблему неможливо розглядати на основі тільки Віденської конвенції 1963 р., тому що в двосторонніх консульських конвенціях зустрічається широка розмаїтість. Наприклад, існує, щонайменше, 11 варіантів вирішення питання про недоторканість особи консульської посадової особи. У конвенціях з більшості західних країн недоторканість особи має обмежений характер: консульська посадова особа може бути заарештована й взята під варту в порядку попереднього висновку у випадку здійснення тяжкого злочину, а за інші злочини може бути позбавлена волі тільки на підставі вироку суду, що вступив у силу, (Італія, Франція, Швеція, Норвегія).

Цілий ряд конвенцій, підписаних Україною з іншими країнами, які надають імунітети консульським посадовим особам, поширюються і на членів їхніх родин, що проживають разом з ними і не є громадянами держави перебування.

Розглядаючи статус недоторканності консульських посадових осіб, слід зазначити, що у Віденській конвенції 1963 р. нічого не сказано про правове положення їхнього житла. Це говорить про те, що житло консульських посадових осіб цих країн не наділено імунітетом недоторканності.

Але більшість конвенцій, так чи інакше, регулюють це питання. Наприклад, статусом недоторканності наділяються житлові приміщення тільки голови консульства (Швеції; Норвегії).

Консульські конвенції, говорячи про імунітет від юрисдикції країни перебування, допускають і цілий ряд вилучень з імунітетів. Імунітети не поширюються, наприклад, на наступні цивільні позови: що випливають з пов'язаного з працівником консульської установи договору, по якому він не виступав прямо чи побічно як представник акредитуваної держави; викликані в зв'язку зі збитком, нанесеним яким-небудь транспортним засобом у результаті дорожньо-транспортної пригоди з вини працівника консульської установи в державі перебування.

Консульське право говорить, що держава, яка представляється, може відмовитися від привілеїв і імунітетів, про що повинно бути повідомлено державу перебування в чіткій письмовій формі.

Привілеї і імунітети консульських посадових осіб припиняються з того моменту, коли вони залишають територію даної держави, чи після закінчення певного терміну, який достатній для того, щоб залишити територію даної країни.

Конвенція про консульські зносини 1963 р. зобов'язує консульських посадових осіб і всіх осіб, що користуються привілеями і імунітетами, без збитку для них поважати закони і правила країни перебування. Консульські посадові особи зобов'язані дотримуватися будь-яких вимог, передбачених законами і правилами країни перебування.

У результаті розгляду вищевказаних проблем можна зробити наступні висновки:

1. Особисті імунітети і привілеї консульських посадових осіб неможливо розглядати лише на основі Віденської конвенції 1963 р., а варто враховувати і двосторонні конвенції, що відрізняються широкою різноманітністю в трактуванні даного питання.

2. Консульські посадові особи, як правило, наділяються службовим (функціональним) імунітетом, а універсального підходу до цієї проблеми взагалі не існує. Тому на практиці вирішення зазначених питань нерідко викликає розбіжності і конфліктні ситуації між направляючою державою і країною перебування.

3. Документи показують, що існує широка різноманітність у наданні імунітетів і привілеїв консульським посадовим особам різних країн.

Привілейоване положення консульських посадових осіб не просто примха, а необхідна умова нормального здійснення ними своїх функцій. Без надання консулам особливих прав та привілеїв виконання покладених на них задач по захисту інтересів держави, що представляється та її громадян було б неможливим.

Гринюк В.Г.

Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого

ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ В СВІТЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

Одним із головних чинників, що впливають на рівень світового прогресу та розвиток економіки кожної окремої країни, є міжнародне економічне співробітництво. Держави проводять власну політику, створюють свою економіку, водночас вступаючи у найрізноманітніші міжнародні відносини, зокрема й економічного характеру. Це вимагає від кожної країни зважувати, зіставляти свої дії з діями інших держав, а коли потрібно, то й узгоджувати їх через прийняття спільних оптимальних рішень. Адже тільки у такий спосіб можна прийти до світової економіки, яка слугувала б насамперед людині, її інтересам і потребам.

Економічна дипломатія є невід'ємною складовою науки і практики світової економіки та міжнародних відносин. І, як відомо, провідна роль у здійсненні економічної дипломатії традиційно надається відомствам зовнішніх відносин — дипломатичним представництвам.

Метою цієї статті є аналіз наукових досліджень, публікацій, в яких порушуються важливі питання щодо економічної дипломатії, діяльності дипломатичних представництв, а також участі України у створенні Єдиного Економічного Простору. На основі такого аналізу визначаються проблемні аспекти, що потребують більш детального вивчення, уточнення, переробки.